

نمایشگاه عکس «دیدار» منتخبی از عکس‌های حمید جبلی از نمایش‌های زنده‌یاد آتیلا پسیانی وگروه تئاتر بازی در گالری استاد میرمیران خانه هنرمندان ایران به نمایش درآمد. این نمایشگاه بخش جنبی نمایشگاه نخستین جشن «شب عکس تئاتر» بود که برای انجمن صنفی عکاسان تئاتر ایران برپا شده است. حمید جبلی، بازیگر، فیلمنامه‌نویس، کارگردان، صدایشه و عکاس در مراسم افتتاحیه این دو نمایشگاه اظهار کرد: نمایشگاه آثار

«دیدار» آتیلا پسیانی همراه با حمید جبلی

گفت‌وگوی «جام‌جم» با سروناز امتیاز، طراح و مجری پروژه حریم تئاترشهر:

ساخت حریم تئاتر شهر، احترام به حقوق مردم است

علی رحیمی

گروه فرهنگ و هنر

اگر پای صحبت قدیمی‌های تهران بنشینم و از کافه شهرداری پرسی، بی‌شک خیلی‌ها آن را به یاد دارند. باغی بسیار وسیع با استخری بزرگ در وسط آن که در سال ۱۳۱۱ به دستور دولت وقت در خیابان انقلاب نبش چهارراه ولیعصر احداث و به واسطه هوای آزاد و ممفا، موسیقی زنده، سیرک و بندبازی و... پاتوق قشر وسیعی از مردم بود. سال ۳۵ بعد از این اتفاق، نقشه ساخت یک مجموعه تئاتری به شکل یک دایره با قطر تقریبی ۳۴ مترو ارتفاع ۱۵ متر با الهام از برج فطرن توسط امیرعلی سردار افخمی و بیژن نصاری دوفراز معماران پیشروی ایران در همین مکان طراحی و در یک عملیات معماری خاص در سال ۱۳۵۶ با عنوان تئاترشهر گشایش یافت. اثری ماندگار که تا دوران شهرداری غلامحسین کرباسچی، از محیط اطراف که با گذر زمان تبدیل به یک پارک با نام دانشگاه شد، جدا بود و حریم و حصار داشت. در آن برهه با بی‌تدبیری شهرداری، حصارها تئاترشهر برداشته شده تا به قول متولیان این طرح، پس از حدود دو دهه از آفرینش این بنا، شکل تازه‌ای از تعامل میان هنرمندان و مردم ایجاد شود. این شیوه تعاملی گرچه در ظاهر اقدام قابل دفاعی بود اما به مرور زاینده شکل جدیدی از زندگی در محوطه باز تئاتر شهر شد. ابتدا ورود دستفروش‌ها، پاتوق‌های اراذل، کارتن خواب‌ها و... جایگاه هنری مهم‌ترین محفل تئاتری کشور با مخاطره روبه‌رو کرد. به مرور اعتراضات هنرمندان به این ناهنجاری‌ها باعث شد تا «طرح ساماندهی مجموعه تئاتر شهر» بر سر زبان‌ها بیفتد. ایده‌ای که با وجود مخالفان و موافقان متعدد آن را سال‌ها به تعویق انداخت تا امسال که بالاخره با تدبیر مسئولان وقت کلنگ احصای حریم تئاتر شهر به زمین بخورد. سروناز امتیاز، طراح این حریم که سبفه تجربی و علمی معتبری در حوزه‌های معماری، شهرسازی، نوسازی و احیای بناهای تاریخی دارد، مسئولیت اجرای این طرح را به عهده‌اوست. با توجه به کلنگ‌زنی طرح حریم تئاتر شهر، سؤالات زیادی در ذهن علاقه‌مندان تئاتر ایجاد شده که برای پاسخ به این سؤالات گفت‌وگویی با طراح و مجری این طرح انجام دادیم.

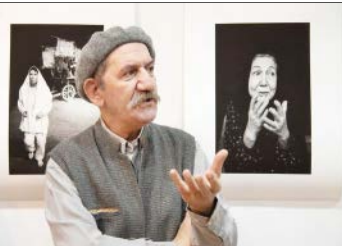
[۱] به عنوان یک هنرمند، جایگاه مجموعه تئاتر شهر را در معماری شهر تهران چطور تعریف می‌کنید؟

تئاتر شهر با توجه به پیشینه تاریخی‌ای که دارد در زمره خاطره جمعی و تصویر ذهنی شهری قرار می‌گیرد. حضور در یکی از نقاط مهم و در عین حال پر ازدحام ترافیکی و استراتژیکی شهر تهران، در کنار فرم خاص تئاتر شهر، کنش ارتباطی در آن، ارتباط با پارک دانشگاه و... نشان می‌دهد که برای خود، داستان و روایت خاص دارد.

در معماری، ما ابتدا یک مشکل، یک مسأله یا یک چالش داریم و قرار است برای آن راه چاره بیابیم. مشکل تئاتر شهر نیز حریم آن است. من تئاتر شهر را یک کار فرهنگی - هنری دیدم که به دلیل

حاضر در گالری پاییز، عکس‌های بخش مسابقه بین دوستان عکاس جوان تر تئاتر است که ۶۰ اثر آن برای این نمایشگاه انتخاب شده است. این هنرمند درباره نمایش آثار خود نیز گفت: من نمی‌دانستم برای دوستم آتیلا پسیانی که از سال ۶۰ با هم کار کرده بودیم، چه کاری می‌توانم انجام دهم. چون آقای پسیانی گروه تئاتر بازی را تأسیس کرده بود و من به‌عنوان عکاس در گروه با ایشان همکاری می‌کردم، این آثار را برای نمایش انتخاب کردم.

جبلی اظهار کرد: عکس‌های حاضر در نمایشگاه از سال ۱۳۶۲ شروع شده و به آخرین کار او می‌رسد که این اتفاق رخ داد. متأسفانه نتوانستم آخرین عکس‌ها را با کیفیت خوب به ایشان نشان دهم. این کوچک‌ترین کاری بود که می‌توانستم برای یک دوست انجام دهم. این عکس‌ها را به انجمن صنفی عکاسان تئاتر تقدیم کردم تا هرطور توانستند از آنها محافظت کنند تا به صورتی یاد آتیلا برای ما باقی بماند.

تیغه‌هایی که با آنها حریم را ایجاد کرده‌ایم، همچون نگاتیوهایی است که پشت هم حرکت می‌کند. براساس این طرح، تئاتر شهر پنج ورودی اصلی دارد که هیچ‌کدام آنها در روز بسته نیست و فقط در شب که محوطه پاتوق اوباش، کارتن‌خواب‌ها و ناهنجاری‌های مختلف می‌شود، درها بسته است تا امنیت برقرار شود. در حقیقت ما یک میان فضا طراحی کردیم که حریم امن ایجاد کند. پس هیچ سانس‌تی از کار پیدا نمی‌کنید که مانع طاعی میان جامعه تئاتری و مردم ایجاد کرده باشیم. حریم و حائل‌ی که داریم، دیواره شفاف موج‌ای است و قسمت‌هایی مانند مترو، هواکش‌ها یا ورودی‌ها، هر یک مانند صحنه تئاتر خواهند شد.

[۲] چطور به این ایده رسیدید؟

پس از بررسی و تحقیقات اولیه، برای هر مترازی از این حریم، سناریویی نوشته‌ایم که در فرم و عملکرد معنی شده است. در طرح ما هر قسمت کاریک تعریف تئاتری دارد؛ نور، سایه، فرم و با هر تغییری که کارشناسان در کار ایجاد می‌کردند، ما از معنای تعریف شده خود دور می‌شدیم و براساس آن مهندسی و ساختار کار باید تغییر می‌کرد اما خوشحالم بعد از این همه چالش به نتیجه خوبی رسیدیم و امیدوارم در اجرا هم موفقیت‌آمیز باشد. ایده‌های فضا مانند دودکش‌ها یا کاری پوشانده می‌شود که چند عملکردی است و به اصطلاح همان شیرهای ما هستند که ما را به یاد سن‌های تئاتری تعریف شده برخی از گونه‌های نمایش ایرانی می‌اندازند یا تئاترهای اولیه تماشاخانه سنگلج که با فرم‌های ساده شده ساخته می‌شود و همه اینها به صورت مینی‌مال خواهد بود.

[۳] در معماری طرح شده از چه المان‌هایی استفاده شده است. آیا المان‌های تئاتر شهر که خود ما حاصل نمادهای فرهنگی ایرانی است نیز بهره‌گرفتید.

دقیقا المان‌های ما الگوبرداری از بنای تئاتر شهر و پارک دانشگاه است البته ما کمی برداری نکردیم بلکه معانی و مفاهیم نهفته در ساختار، متریال، جزئیات و ... را گرفتیم و براساس آن ایده خود را ارائه کردیم. به عبارتی بهتر ما در این طرح چیزی اضافه نمی‌کنیم بلکه هر آنچه را هست، چند عملکردی می‌کنیم. متریال هم همان است که در بنای تئاتر شهر بوده؛ بتون، آهن، کاشی و... را بررسی کرده‌ایم که از گذشته چه متریالی در مجموعه استفاده شده و چه عناصر تکرار شونده‌ای در آن وجود دارد. با این نوع نگاه به مسائل در طراحی پیش رفتیم؛ ساده، شکیل، سبک، شفاف، با اصالت و مینی‌مال. نگاه ما پرشی نیست با قصد نداریم به مجموعه خدشه‌ای وارد شود بلکه تلاش کرده‌ایم این طراحی همسویا صحنه تئاتر باشند آن هم با بهره‌گیری از خود عناصر تئاتر. بکر بودن متریال هم مد نظر بوده است. ضمن این‌که قرار نیست به اصالت بنا لطمه‌ای وارد شود. از فناوری هم استفاده می‌کنم و به نور و سایه اهمیت زیادی می‌دهم.

[۴] وقتی نقشه تئاتر شهر را بررسی می‌کنیم، بخشی از مترو در دل این حریم است برای آن هم برنامه‌ریزی کرده‌اید؟

در حقیقت یکی از چالش‌های ما این بود که بخشی از مترو جزوی از حریم تئاتر شهر شده است لذا ما هماهنگی صورت گرفته برای آن نقطه نیز طرح دادیم. اعتقاد داریم که حرکت مردم بسته به طراحی شهری متفاوت است. مردم در بلوار کشاورز به یک شیوه عبور می‌کنند، در انقلاب به شیوه‌ای دیگر و در حریم تئاتر شهر نیز عملکرد متفاوتی دارند. لذا تصمیم گرفتیم آن نقطه را به شکل یک سن درآوریم که هم یک سری مراسم و تئاترهای خیابانی در آن باشد و هم عملکرد مردم در آن مثل یک تئاتر دیده شود. ما اینها را هم تنیده دیدیم. یعنی مردم هم در این فضا کثافت شهری دارند و هم باید تئاتری‌ها کار خود را انجام دهند تا معنای آن غنی‌تر شود.

[۵] فضایی که قرار است ایده شما اجرا شود فقط حریم تئاتر شهر است یا با توجه به ایده درهم تنیدگی مردم با هنرمندان، بخش‌هایی از پارک دانشگاه را نیز پوشش می‌دهد؟

دقیقا حریم تئاتر شهر است و کاری به پارک دانشگاه نداریم. البته بازهم تاکید می‌کنم تلاش ما ایجاد حریم امن است تا هنرمندان تئاتر در فضایی امن‌تر و آزادتر به فعالیت بپردازند و قرار نیست مجموعه را از مردم جدا کنیم.

جام جم

تئاتر

THEATER

یکشنبه ۱۰ دی ۱۴۲۰ ■ شماره ۶۶۷

تماشاخانه

علی رستگار گروه فرهنگ و هنر

نگاهی به نمایش اعتراف ها و دروغ ها انتخابات وجدان

باوجود هشداریهایی درباره دشواری امر خطیر قضاوت در بزرگه‌های وجدانی و اخلاقی، بی‌لحظه‌ای درنگ و ملاحظه داوری‌های بی‌رحمانه‌ای نسبت به اشخاص داریم و آرای قاطعانه‌ای صادر می‌کنیم که پایه‌های سستی دارد. دایره این قضاوت هم از خود زندگی و محیط پیرامونی و نسبت به دیگران تا هر موضوع دیگری از جمله آثار نمایشی گسترده است. قضاوت درباره هر شخص و هر موضوعی، باید مبتنی بر دانش، اطلاعات، مستندات کافی و ویژگی‌هایی نظیر عقل و عدالت باشد اما اگر بحث حقوقی و قضاوت در مراجع قضایی را بجاننا درنظر بگیریم و کار داوری را به جامعه و افراد مختلف تسری و تعمیم دهیم، معمولاً کمتر پیش می‌آید. قضاوت ما نسبت به اشخاص و موضوعات مختلف، مجهز و مسلط به ویژگی‌ها و ارکانی که ذکر رفت، باشد. این قضاوت‌های بدون پشتوانه را درحالی درباره آدم‌ها انجام می‌دهیم که نمی‌دانیم چنین قضاوتی به جز ایجاد حق الناس، چه بازی خطرناکی با اعتبار و آبروی افراد راه می‌اندازد.

نمایش «اعتراف‌ها و دروغ‌ها» به قلم مهدی میرباقری، کارگردانی پیمان محسنی و بازی‌های شهروز آقایی‌پور، سحر آقاسی، دنیا مستعلمی و سپهر زمانی که به دلیل استقبال خوب تماشاگران تا ۱۲ تا ۱۵ تمدید شده و ساعت ۲۱ و ۱۵ دقیقه این شب‌ها در عمارت نوفل لوشاتو اجرا می‌شود، نگاه طرپی و هنرمندانه‌ای به مقوله قضاوت دارد و در روایتی تلخ، گزنده و نفسگیر و با روایت چهار زندانی محکوم به اعدام از هرکدام تماشاگران یک قاضی می‌سازد و به‌ویژه با حرکت تعاملی حق رأی با اسم چهار زندانی مورد نظر (اسعد، خاور، میترا و ایمان) باعث می‌شود مخاطبان به شکل حسی و وجدانی کاملاً با اثر و کاراکترها درگیر شوند و در پایان نظر و رأی‌شان را درباره بخشیدن یا نبخشیدن هرکدام آنها به دو صندوق مجزا بیندازند.

روایت هر چهار شخصیت در کل نمایش به‌گونه‌ای پیش می‌رود که در پایان، تصمیم‌گیری مخاطبان درباره سرنوشت آنها به چالشی بزرگ، احساسی، وجدانی و اخلاقی تبدیل می‌شود. این تأثیرگذاری حتی پس از نمایش هم ادامه پیدا می‌کند و چه بسا به تلنگری اساسی به تماشاگران می‌انجامد تا درباره قضاوت سریع و بدون پشتوانه خود درباره هر شخص و هر موضوعی تجدید نظر کنند و با دیده منصفانه‌تر و اخلاقی‌تری با هر پدیده و مسأله‌ای مواجه شوند. حذف روزانس ا حضور بازیگران در پایان نمایش و تشویق تماشاگران) هم حرکت درست و هوشمندانه‌ای برای اعتراف‌ها و دروغ‌ها است تا شادمانی مرسوم در آن، مانعی برای تأثیرگذاری تام و تمام اثر و لحظات منتهب تصمیم‌گیری مخاطبان نباشد. همین ویژگی در طراحی صحنه مینی‌مال شهاب شریفی (که مجری طرح این نمایش نیز است) هم رعایت شده تا همه حواس تماشاگران معطوف به اجرا و احوالات شخصیت‌ها باشد.

استفاده از ویدئو آرت و تلفن همراه و شخص فیلمبردار هم خلاقانه است و در نمایش حل می‌شود - به خصوص در لحظاتی که دوربین به p.o.v. نمای نقطه نظر مقتولان تبدیل می‌شود - و به کار تأثیرگذاری بیشتر اثر می‌آید. همچنین منولوگ‌ها هم به دلیل درهم تنیدگی سرنوشت شخصیت‌ها به یکدیگر در کلیت، تبدیل به دیالوگی موثر می‌شوند و به مباحثی چون قضاوت و جبر و اختیار انسجامی مناسب می‌بخشند.

قاب

وقتی گرگ‌ها

به جان هم می‌افتند

این روزها نمایش «ترور» براساس طرحی از حسین شمس‌آبادی، نوشته انوش معظمی و به کارگردانی جواد رازقندی در کارگاه نمایش تئاتر شهر روی صحنه است. این نمایش درباره چهار نفر از اعضای یک گروه تروریستی است که عملیات‌های تروریستی مختلفی را اجرا کرده‌اند و حالا دچار اختلاف و سوء تفاهم تشکیلاتی شده و اقدام به تسویه حساب‌های شخصی می‌کنند. این تسویه حساب‌ها، بخشی از ماهیت گروه‌های تروریستی در ایران را برای مخاطب روشن می‌سازد. در این نمایش گروهی معظمی، رستا رضوی، سعید رضایی، مرجان امینی‌راد، میلاد صفوی، ساحل علیزاده و حمیدرضا نوری به عنوان بازیگر ایفای نقش می‌کنند.

نمایش «انگشترو چاه»

روایتی ملی میهنی

نمایش «انگشترو چاه»، با طراحی صحنه، نورپردازی و روایت جعفر خواجه‌اش، روی صحنه جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر خواهد رفت.

احسان جامنی، کارگردان اصفهانی این نمایش گفت: ما جرای این نمایش مربوط به اوایل دهه ۷۰ و

جنوب کرمان است. ما در این نمایش، قصه زندگی خانواده و مردمانی را مطرح کرده‌ایم که تحت‌الشعاع اتفاقات همان برهه تاریخ کشورمان قرار داشتند. وی شکل نمایشنامه «انگشترو چاه» را متفاوت و خلاقانه دانست و بیان کرد: این نمایشنامه، روایتی است که از زبان یک چاه شنیده می‌شود. چاه قصه را برای ما بازگو کرده و از مردمی می‌گوید که شاید آنها را بشناسیم اما از نزدیک آنها را درک نکرده‌ایم. در پایان نمایش هم یک هویت ملی که از راه شهادت و پیامبری در راه ارزش‌ها به دست می‌آید برای ما آشکار می‌شود. این کارگردان، طراحی صحنه را یکی دیگر از ویژگی‌های خاص نمایش انگشترو چاه دانست و گفت: من به عنوان طراح صحنه نور تلاش کردم ابعاد جدیدی را در نمایش پیاده کنم. طراحی این صحنه، فضای کویر را به شکل مینی‌مال و مدرن ارائه داده است. در بخش طراحی نور نیز از نورپردازی خلاقانه‌ای استفاده شده است و از شکل‌های جدید نوری برخوردار هستیم. ۷۰ لایسنا

صحنه

رویداد

هیات انتخاب

بخش مسابقه

«تئاتر دانشجویی» فجر

با حکم دبیر چهارم و دومین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر، هیات ارزیابی و انتخاب آثار بخش مسابقه تئاتر دانشجویی معرفی شدند. با حکم مهدی حامدسقبایان، دبیر

چهارم و دومین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر، فرزاد معافی غفاری، علی حاج‌لاعلی و شهرام احمدزاده به عنوان هیات انتخاب بخش مسابقه تئاتر دانشجویی این دوره از جشنواره معرفی شدند. فرزاد معافی غفاری، مدیرس، پژوهشگر و عضو هیات علمی دانشگاه سوره، شهرام احمدزاده نمایشنامه‌نویس و مدرس تئاتر و نویسنده نمایشنامه‌های «مکبث»، «باگشت افتخارآمیز مردان جنگ»، «فریز مکبث فریز»، «شفه خون»، «خوب به یا می‌شود»، «مادر تریزا»، علی حاج‌لاعلی نویسنده، کارگردان، پژوهشگر و مدرس تئاتر، انتخاب و ارزیابی آثار رسیده به بخش تئاتر دانشجویی را برعهده گرفتند. این هیات سه نفره ۱۳۱ اثر رسیده بخش مسابقه تئاتر دانشجویی را مورد ارزیابی و انتخاب قرار خواهند داد. چهارم و دومین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر با دبیری مهدی حامدسقبایان در بهمن ۱۴۰۲ برگزار می‌شود.

